

Економіка

УДК 332.1:338.24:304.2 (075.8)

Сталість економіки та її взаємозв'язок з якістю життя: динаміка та фактори вдосконалення

Мирончук Вікторія Михайлівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького навчально-наукового інституту економіки Західноукраїнського національного університету, м. Вінниця, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1720-4558>

Прийнято: 27.12.2023 | Опубліковано: 31.01.2024

Анотація. Мета статті полягає в розкритті тісного взаємозв'язку між поняттями "стала економіка" та "якість життя населення" та висвітленні їхнього впливу на загальний добробут суспільства.

У статті використано методи аналізу, синтезу, порівняння та наукового абстрагування, що є ключовими для глибокого розуміння складних економічних процесів.

Результати. У процесі дослідження виявлено, що поняття "стала економіка" та "якість життя населення" є взаємопов'язаними та визначають два ключові виміри загального добробуту суспільства. Стала економіка здатна забезпечувати стабільне економічне зростання, сприяє створенню робочих місць та покращенню доступу до основних послуг. З іншого боку, якість життя населення, включаючи охорону здоров'я та освіти, визначається економічною стабільністю.

Також виявлено, що здорове та освічене населення сприяє економічній продуктивності, а суспільство з високою якістю життя прагне до збереження навколишнього середовища. Розробка ефективної політики повинна враховувати взаємозв'язок цих понять для забезпечення цілісного розвитку та тривалого процвітання економічного потенціалу тих чи інших територій.

Дослідження підкреслює важливість управління ресурсами, інновацій та соціальної політики для досягнення сталого економічного розвитку. Інвестиції у відновлювані джерела енергії та зелену інфраструктуру, а також пріоритет освіти та

охороні здоров'я сприяють не лише економічній стійкості, але й поліпшенню якості життя та збереженню навколишнього середовища.

На шляху до сталої економіки та покращення якості життя, безсумнівно, існують виклики та перешкоди. Опір змінам, особиста зацікавленість у нестійких практиках і складність глобальних проблем можуть перешкоджати прогресу. Проте, досвід країн Європейського Союзу показує, що за умови освіченості та обізнаності, можна забезпечити сталий розвиток економіки та високу якість життя населення.

Висновки. Поняття "сталості економіки" та "якості життя населення" тісно взаємодіють та впливають один на одне, вимагаючи комплексного підходу. Забезпечення балансу між економічним зростанням, соціальним розвитком і екологічною відповідальністю має стратегічне значення для стійкого та сталого розвитку суспільства. Шляхом відповідального використання ресурсів, технологічних інновацій, соціальної інклюзивності та глобальної співпраці суспільство може сформувати економічну модель, що не лише підтримує економічний ріст, але й покращує загальний рівень якості життя для поточного та майбутніх поколінь.

Ключові слова: якість життя; сталий розвиток; економічний потенціал; стабільність; ефективність.

The Stability of the Economy and Its Relationship with the Quality of Life: Dynamics and Factors of Improvement

Abstract. The purpose of the article is to explore the close relationship between the concepts of "sustainable economy" and "quality of life" and highlight their impact on the overall well-being of society.

The article uses the methods of analysis, synthesis, comparison, and scientific abstraction, which are key to a deep understanding of complex economic processes.

Results. In the course of the study, it was revealed that the concepts of "sustainable economy" and "quality of life" are interconnected and define two key dimensions of the general welfare of society. A sustainable economy, capable of ensuring stable economic growth, contributes to job creation and improved access to essential services. On the other hand, the quality of life of the population, including healthcare and education, is determined by economic stability. It was also found that a healthy and educated population enhances economic productivity, and a society with a high quality of life strives to preserve the environment.

The development of effective policies should consider the interconnection of these concepts to ensure holistic development and sustainable prosperity of the economic potential of specific territories.

The research emphasizes the importance of resource management, innovation, and social policies in achieving sustainable economic development. Investments in renewable energy sources and green infrastructure, as well as prioritizing education and healthcare, contribute not only to economic stability but also to the improvement of quality of life and the preservation of the environment.

On the path to a sustainable economy and improvement in the quality of life, undoubtedly, there are challenges and obstacles. Resistance to change, personal interest in unstable practices, and the complexity of global issues can impede progress. However, the experience of European Union countries shows that with commitment and awareness, sustainable economic development and a high quality of life for the population can be ensured.

Conclusions. The concepts of "economic sustainability" and "quality of life for the population" are closely interconnected and influence each other, requiring a comprehensive approach. Ensuring a balance between economic growth, social development, and environmental responsibility is strategically important for the stable and sustainable development of society. Through responsible resource use, technological innovation, social inclusivity, and global cooperation, society can shape an economic model that not only supports economic growth but also enhances the overall quality of life for current and future generations.

Key words: *quality of life; sustainable development; economic potential; stability; efficiency.*

Вступ. Сталість економіки є досить важливою проблемою в сучасному контексті, оскільки вона нерозривно пов'язана з якістю життя населення та збереженням ресурсів планети. Вона все більше зацікавлює науковців і практиків, оскільки вони намагаються ґрунтовно розглянути динаміку, що стоїть в основі, та визначити фактори для подальшого удосконалення стійкості економіки. Ця складна динаміка відображає внутрішній взаємозв'язок між економічною діяльністю та добробутом людей, відображаючи важливі питання про те, як ці два елементи можуть гармонійно співіснувати. Вивчення цього зв'язку є частиною міждисциплінарної складової, яка поєднує економічні, екологічні та соціальні концепції для виявлення глибоких тонкощів, які впливають на стале майбутнє тієї чи іншої країни. У прагненні до сталої економіки та покращення якості життя вчені та практики стикаються з викликами та

проблемами. Йдеться не лише про обґрунтування основних механізмів цих відносин, а й про розробку інноваційних рішень, адаптованих до особливостей кожного контексту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань сталості економіки та якості життя населення присвячено праці цілої низки вітчизняних науковців.

У [1] розглянуто науковий підхід до проблем економічної безпеки, визначено його з позицій стійкого розвитку регіону. Детально проаналізовано динаміку та чинники, що впливають на економічну безпеку, вказуючи на необхідність подальших досліджень для розкриття ефективних стратегій задля розвитку сталої економіки.

Рудевська В. І. [2] розглядає еволюцію теорій економічного зростання та визначає фактори оцінювання цього процесу. Вона акцентує увагу на актуальних аспектах, але залишає відкритими питання щодо конкретних методик оцінювання економічного зростання. Данилишин Б. [3] вивчає ефект декаплінгу як фактор, що впливає на зв'язок між економічним зростанням і тиском на довкілля. Він вказує на необхідність подальших досліджень для повного розуміння цього взаємозв'язку та розробки стратегій його оптимізації.

Рудою М. В [4] було здійснено аналіз перспективи співпраці між Україною та ЄС у сфері сталого розвитку. Визначено наявність спільних інтересів, але залишають питання про конкретні механізми та ефективність співпраці між Україною та ЄС.

Буряком Є В. було розглянуто соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни та євроінтеграції. Висвітлено актуальні питання, але залишається відкритим проблема шляхів вирішення конфліктів і вдосконалення сталого розвитку економіки [5].

Проаналізовано трансформацію парадигми сталого розвитку в контексті екологізації економіки. Нагара М. В. у своїй роботі [6] висвітлює ключові аспекти, але залишає невирішеними питання щодо конкретних стратегій та взаємодії з екологічними викликами в сучасних умовах.

У [7-10] поглиблено розуміння динаміки економічних процесів, визначено фактори, які сприяють сталому розвитку, та розглянуто концептуальні моделі економічної безпеки. Водночас, залишаються прогалини, зокрема щодо оперативного вимірювання економічної стійкості та якості життя, а також визначення конкретних механізмів, які сприяють позитивній синергії між ними.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми та постановка завдання. Тема сталої економіки та її зв'язку з якістю життя відображає декілька відкритих і невіршених питань. По-перше, вимірювання економічної стабільності само по собі залишається проблемою, оскільки традиційні показники, такі як ВВП, не повністю відображають екологічні та соціальні аспекти, пов'язані зі стійкістю економіки. До того ж, існує розбіжність у думках щодо конкретних критеріїв оцінки економічної стійкості, що ускладнює її порівняння між регіонами та країнами.

Зв'язок між сталою економікою та якістю життя також є складним. Хоча економічне зростання може допомогти покращити якість життя, воно також може призвести до соціальної, економічної та екологічної нерівності. Сучасні економічні моделі часто не враховують належним чином соціальні та екологічні аспекти, залишаючи прогалини в розумінні того як економічна стійкість насправді впливає на якість життя людей.

Довгострокові наслідки політики та дій, що сприяють економічній стійкості, не завжди зрозумілі і важко передбачити як ці зусилля вплинуть на якість життя людей у подальшому. Це викликає питання щодо довгострокової життєздатності поточних бізнес-моделей і потреби в більш цілісних і довгострокових підходах.

Хоча були зроблені ініціативи щодо інтеграції сталої розвитку в економічну політику, залишається визначити, які методи та моделі будуть найбільш ефективними. Постійне дослідження найкращих стратегій поєднання економічного зростання та соціального добробуту має вирішальне значення, але конкретні широкомасштабні рішення залишаються без відповіді.

Результати дослідження. Поняття «сталість економіки» та «якість життя населення» тісно пов'язані між собою, представляючи два важливі виміри, які сприяють загальному добробуту суспільства. Розуміння взаємозв'язку між цими поняттями має важливе значення для розробки ефективної політики та стратегій, які сприятимуть цілісному розвитку та тривалому процвітанню економіки тієї чи іншої країни.

«Сталість економіки» означає здатність економічної системи країни вистояти та розвиватися протягом тривалого періоду без шкоди для добробуту майбутніх поколінь. Тому стійкість економіки передбачає відповідальне управління ресурсами, збереження навколишнього середовища та справедливий розподіл природних ресурсів. Стала економіка прагне збалансувати економічне зростання з соціальними та екологічними аспектами, прагнучи до гармонійного співіснування людської діяльності та природних ресурсів [10].

З іншого боку, «якість життя населення» охоплює різні фактори, які сприяють загальному добробуту окремих людей та суспільства в цілому. Ці фактори виходять за межі економічних показників і включають такі аспекти, як охорона здоров'я, освіта, соціальна єдність, культурне збагачення та особиста свобода. Якість життя відображає ширші аспекти суспільного розвитку та являє собою багатовимірний підхід до вимірювання економічного процвітання громад.

Зв'язок між цими двома поняттями багатогранний і динамічний. Стала економіка може позитивно вплинути на якість життя, забезпечуючи стабільну основу для суспільного розвитку. Економічна стабільність сприяє створенню робочих місць, зростанню доходів і покращенню доступу до основних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта. У свою чергу, ці фактори покращують загальний добробут населення, сприяючи вищій якості життя.

І навпаки, якість життя населення відіграє життєво важливу роль у формуванні сталості економіки. Здорове, освічене та задоволене населення, швидше за все, зробить позитивний внесок у економічну продуктивність. Крім того, суспільство з високою якістю життя, як правило, цінує збереження навколишнього середовища та соціальну відповідальність, сприяючи розвитку культури сталого розвитку, яка підтримує довгострокове економічне зростання [11].

По суті, існує симбіотичний зв'язок між стійкістю економіки та якістю життя населення. Політика та ініціативи, спрямовані на сприяння економічній стійкості, повинні враховувати ширші наслідки для суспільного добробуту і навпаки. Наприклад, інвестиції у відновлювані джерела енергії, зелену інфраструктуру та стійку бізнес-практику не лише сприяють економічній стійкості, але й сприяють покращенню стану навколишнього середовища та підвищують якість життя шляхом зменшення забруднення та збереження природних ресурсів.

Соціальна політика, яка надає пріоритет освіті, охороні здоров'я та соціальній справедливості, сприяє не лише покращенню якості життя, але й більшій та адаптивній економіці. Добре освічена та здорова робоча сила краще готова долати економічні виклики, впроваджувати інновації та сприяти загальній економічній продуктивності.

У сучасному світі прагнення до економічного зростання часто протиставляється імперативу забезпечення сталого розвитку, який не ставить під загрозу добробут населення. Розуміння динаміки та факторів, які сприяють покращенню як економічної

стійкості, так і якості життя, вимагає всебічного дослідження різних взаємопов'язаних елементів.

Економічна стійкість, по суті, означає здатність економіки підтримувати стабільне зростання протягом тривалого періоду, не завдаючи непоправної шкоди навколишньому середовищу або виснажуючи основні ресурси. Досягнення економічної стабільності передбачає збалансування споживання природних ресурсів із екологічною відповідальністю, соціальною справедливістю та збереженням культури. Важливо визнати, що економічна діяльність має великі та далекосяжні наслідки для навколишнього середовища та суспільства, впливаючи на загальну якість життя [11].

Одним з найважливіших аспектів економічної сталості є управління ресурсами. Обмежений характер багатьох природних ресурсів вимагає переходу до більш відповідального та ефективного використання. Це передбачає використання технологій, які сприяють збереженню ресурсів, зменшенню відходів і прийняттю екологічних практик у таких галузях, як сільське господарство, промисловість та виробництво енергії. Розвиваючи циклічну економіку, яка мінімізує відходи та надає пріоритет переробці, суспільства можуть сприяти як економічній стійкості, так і збереженню навколишнього середовища.

Неможливо переоцінити роль інновацій у прагненні до сталого економічного розвитку. Технологічні досягнення, які віддають пріоритет альтернативній енергії, ресурсозберігаючим виробничим процесам і сталому сільському господарству, відіграють ключову роль у сприянні економічному зростанню без шкоди природному середовищу. Уряди, підприємства, громадськість та окремі особи повинні співпрацювати, щоб інвестувати в ці технології та запроваджувати їх, створюючи сприятливе середовище для сталої економічної практики.

Крім того, зв'язок між економічною стабільністю та якістю життя виходить за рамки екологічних міркувань. Соціальна справедливість і інклюзивність є невід'ємними компонентами, які впливають на добробут людей у суспільстві. Стала економіка повинна надавати пріоритет справедливому розподілу багатств та ресурсів, забезпечуючи справедливий розподіл вигод від економічного зростання. Це передбачає вирішення таких проблем, як нерівність доходів, доступ до освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг, а також сприяння рівним можливостям для всіх членів суспільства.

У контексті покращення якості життя психічне та фізичне благополуччя також відіграє значну роль. Стала економіка повинна надавати пріоритет політикам, які сприяють здоровому балансу між роботою та особистим життям, підтримці психічного

здоров'я та доступу до розважальних і культурних заходів. Стресові умови праці та довгий робочий день можуть негативно вплинути на якість життя, і вирішення цих проблем сприяє створенню більш стійкої та гуманної економічної моделі [12].

Освіта постає як критичний фактор у підвищенні як економічної стабільності, так і якості життя. Добре освічена та кваліфікована робоча сила має важливе значення для стимулювання інновацій, адаптації до технологічних змін і сприяння економічному розвитку. Водночас, освіта розширює можливості людей, дозволяючи їм приймати обґрунтовані рішення щодо свого життя, здоров'я та впливу на навколишнє середовище. Інвестиції в освіту на всіх рівнях – це інвестиції в довгострокову стійкість як економіки, так і добробуту суспільства.

Глобальна співпраця необхідна для вирішення проблем економічної стійкості та покращення якості життя. Такі проблеми, як зміна клімату, виснаження ресурсів і економічна нерівність, мають глобальний характер і вимагають спільних зусиль у міжнародному масштабі. Політики, підприємства та громадяни мають брати участь у наукових розробках та співпраці для розробки стратегій та рішень, які виходять за рамки національних кордонів і надають пріоритет колективному добробуту людства.

Крім того, концепція сталого споживання та виробництва є невід'ємною частиною головної мети сталої економіки та покращення якості життя. Окремі особи та підприємства мають застосовувати практики, які віддають пріоритет ефективному використанню ресурсів, зменшують відходи та враховують вплив продуктів на життєвий цикл. Завдяки розумінню концепції «відповідального споживання», суспільства можуть пом'якшити негативні екологічні та соціальні наслідки, пов'язані з надмірною експлуатацією природних ресурсів і утворенням відходів.

Фундаментальна зміна економічних парадигм є важливою для досягнення стійкості. Традиційні показники успіху, такі як валовий внутрішній продукт (ВВП), часто не враховують ширший вплив економічної діяльності на добробут і здоров'я навколишнього середовища. Політики повинні розглянути можливість прийняття альтернативних показників, які включають соціальні та екологічні показники, щоб забезпечити більш повне розуміння загального стану економіки.

Важливість управління для сприяння економічній стабільності та покращенню якості життя не можна не помітити. Ефективні та прозорі структури управління мають дуже важливе значення для впровадження політики, яка сприяє стійкості, регулює галузі для забезпечення відповідальної практики виробництва та подолання соціальної нерівності. Уряди відіграють центральну роль у створенні нормативно-правової бази,

яка заохочує до сталого ведення бізнесу та зобов'язує суб'єктів господарювання нести відповідальність за їхній екологічний і соціальний вплив.

Залучення громади та розширення її повноважень та можливостей є важливими елементами в прагненні до сталого розвитку. Місцеві громади дуже часто першими відчувають наслідки економічної діяльності, як позитивні, так і негативні. Таким чином, залучення громад до процесів прийняття рішень та сприяння місцевим ініціативам можуть значно сприяти сталому розвитку. Уповноважені громади краще підготовлені для захисту навколишнього середовища, збереження культурної спадщини та активної участі у формуванні свого економічного майбутнього.

Міжгенераційний аспект сталого розвитку підкреслює відповідальність нинішнього покоління за те, щоб майбутні покоління проживали у світі з життєздатними екосистемами, соціальною рівністю та економічними можливостями. Довгострокове планування та передбачувана перспектива є ключовими компонентами сталого розвитку. Це передбачає розгляд впливу поточних рішень на майбутні покоління та прийняття політики, яка надає пріоритет довгостроковому здоров'ю та стійкості економіки та суспільства.

На шляху до стійкої економіки та покращення якості життя завжди існують виклики та перешкоди. Опір змінам, особиста зацікавленість підприємців у нестійких практиках і складність глобальних проблем можуть перешкоджати прогресу. Однак усвідомлення цих проблем є першим кроком до їх подолання. Обізнаність громадськості, освіта та адвокація відіграють важливу роль у мобілізації підтримки стійких ініціатив і забезпеченні відповідальності осіб, які приймають рішення, за їхній вибір.

Досвід країн Європейського Союзу (ЄС) у підвищенні сталості їхньої економіки та покращенні якості життя населення є багатограним і динамічним процесом, який розвивався протягом багатьох років. Ці країни дуже довго впроваджували інноваційні стратегії і політики для вирішення екологічних проблем, сприяння соціальному добробуту та забезпечення економічної стійкості [13].

Одним із ключових аспектів підходу ЄС до сталого розвитку є його відданість збереженню довкілля та пом'якшенню наслідків зміни клімату. Багато країн ЄС поставили цілі щодо скорочення викидів вуглекислого газу, переходу на відновлювані джерела енергії та сприяння сталим практикам у різних галузях промисловості. Європейська зелена угода, головна ініціатива ЄС, є прикладом цього зобов'язання, окреслюючи комплексний план перетворення регіону на кліматично нейтральну економіку до 2050 року. Завдяки таким політикам, як ціноутворення на викиди вуглецю,

стимулювання відновлюваної енергії та регульовані екологічні норми, країни ЄС прагнуть створити більш стійку економічну модель, яка мінімізує вплив на навколишнє середовище.

Крім екологічних міркувань, країни ЄС визнали важливість сприяння соціальній єдності та інклюзивності для підвищення загальної якості життя своїх громадян. Програми соціального забезпечення, універсальні системи охорони здоров'я та комплексна освітня політика є невід'ємними компонентами цих зусиль. Ці ініціативи не тільки сприяють добробуту людей, але й зміцнюють соціальну структуру, зменшуючи нерівність і сприяючи почуттю солідарності в суспільстві.

Крім того, ЄС виступає за концепцію циркулярної економіки, наголошуючи на ефективності використання ресурсів і зменшенні відходів. Це передбачає переосмислення традиційних лінійних економічних моделей, де продукти виготовляються, використовуються, а потім утилізуються. Натомість циркулярна економіка сприяє постійному використанню та переробці ресурсів, таким чином мінімізуючи відходи та погіршення стану навколишнього середовища. Декілька країн ЄС запровадили політику, спрямовану на заохочення моделей сталого виробництва та споживання, заохочуючи підприємства застосовувати екологічно чисті методи, а споживачів – робити екологічно свідомий вибір [13].

Іншим важливим аспектом зусиль ЄС щодо сталого розвитку економіки є його відданість інноваціям і технологіям. Багато держав-членів інвестують значні кошти в дослідження та розробки, зосереджуючись на зелених технологіях і рішеннях. Це не тільки позиціонує ці країни як лідерів на світовому ринку, але й сприяє створенню економіки, заснованої на знаннях, яка відповідає принципам сталого розвитку.

Досвід ЄС у покращенні стійкості своєї економіки та якості життя населення також передбачає вирішення проблем урбанізації. Зусилля щодо створення розумних міст, інвестування в громадський транспорт і впровадження стратегій міського планування, які віддають пріоритет зеленим насадженням і енергоефективності, очевидні в різних країнах-членах. Ці ініціативи спрямовані на створення придатного для життя, стійкого та екологічно чистого міського середовища.

Проте виклики залишаються і ЄС продовжує вдосконалювати свої стратегії, щоб адаптуватися до обставин, що змінюються. Економічні відмінності між державами-членами, політичні складності та необхідність узгодженого підходу в різних країнах-членах створюють постійні виклики. Досвід ЄС є цінним джерелом інформації для інших

країн, зокрема і України, які прагнуть збалансувати економічне зростання зі стійкістю економіки та покращити добробут свого населення.

Доречно зазначити, що досвід країн ЄС у підвищенні стійкості їх економіки та покращенні якості життя населення відображає комплексний підхід, що постійно удосконалюється. Завдяки поєднанню екологічної політики, ініціатив із соціального забезпечення, принципів циклічної економіки, технологічних інновацій і стратегій міського планування ці країни прагнуть створити модель, яка сприятиме економічному зростанню, водночас захищаючи планету та сприяючи добробуту своїх громадян. Шлях ЄС є важливим прикладом для країн у всьому світі, які стикаються з подібними викликами, пропонуючи цінні кейси та надихаючи на більш стійке та інклюзивне майбутнє.

Висновки. Отже, поняття «стійкість економіки» та «якість життя населення» взаємопов'язані, впливаючи, формуючи та доповнюючи одне одного. Встановлення балансу між економічним зростанням, соціальним розвитком і захистом навколишнього середовища є важливим для створення сталого та процвітаючого суспільства. Політики, компанії та окремі люди повинні визнати взаємозалежність цих складових і працювати разом, щоб побудувати майбутнє, яке забезпечить як сталу економіку, так і високу якість життя для населення тих чи інших територій.

Таким чином, сталість економіки та її зв'язок із якістю життя тісно пов'язані між собою та вимагають цілісного підходу. Збалансування економічного зростання з відповідальністю за навколишнє середовище, соціальною справедливістю та збереженням культури має важливе значення для створення сталого майбутнього. Завдяки відповідальному управлінню ресурсами, технологічним інноваціям, соціальній інклюзивності та глобальній співпраці, країни можуть прокласти шлях до економічної моделі, яка не лише підтримує зростання, але й покращує загальну якість життя нинішнього та майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Проскура В. Ф. Науковий підхід до економічної безпеки з позицій стійкого розвитку регіону. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Економіка*. 2014. № 1. С. 75-81.
2. Рудевська В. І. Еволюція теорій економічного зростання та чинники його оцінювання. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 2 (22). С. 18-30. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-2\(22\)-18-30](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-2(22)-18-30) (дата звернення: 23.11.2023).

3. Данилишин Б., Веклич О. Ефект декаплінгу як фактор взаємозв'язку між економічним зростанням і тиском на довкілля. *Вісник Національної академії наук України*. 2008. № 5. С. 12-18.
4. Руда М. В., Мазурик М. М. Співпраця України та ЄС у сфері сталого розвитку: огляд перспектив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. № 3(1). С. 204-211.
5. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2022. № 34. С. 135-143.
6. Нагара М. Б. Сталий розвиток: трансформація парадигми в умовах екологізації економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 5-6. С. 36-42. URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.5-6.5> (дата звернення: 23.11.2023).
7. Rasulov, R. (2023). Automation of Direct Sales Processes as a Driver of Economic Efficiency in the Restaurant Industry: A Descriptive Study. *Futurity of Social Sciences*, 1(3), 79–94. <https://doi.org/10.57125/FS.2023.09.20.06> (date of access: 23.11.2023).
8. Вовк В. Я. Формування державної фінансової політики як детермінанти сталого розвитку в умовах впливу глобалізаційних процесів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 2 (22). С. 168-177. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-2\(22\)-168-177](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-2(22)-168-177) (дата звернення: 23.11.2023).
9. Бобух І. М., Щегель С. М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник Національної академії наук України*. 2018. Vol. 07. Р. 55–70. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2018.07.055> (дата звернення: 23.11.2023).
10. Грибіненко О. М. Концептуальні моделі економічної безпеки як поліструктурної системи. *Економіка: реалії часу*. 2020. № 2(48). С. 22-29.
11. Горячих Є. В., Багнюк С. П., Волоський В. В., Бандуровський А. М., Довбуш Т. І. Теоретичні засади подолання соціально-економічних обмежень у доступі до суспільних благ у контексті сталого розвитку. *Scientific notes of Lviv University of Business and Law*. 2023. № 38. С. 285-290. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8308278> (дата звернення: 23.11.2023).
12. Корольчук Л. Екологізація економіки в контексті реалізації концепції сталого розвитку: теоретичний аспект. *Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету*. 2022. № 76(3). С. 98-106.
13. Присяжнюк О., Плотнікова М. Управління якістю життя, стійкістю територій, бізнесу та розвитку туризму в умовах соціально-економічних викликів.

Економіка та суспільство. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-2> (дата звернення: 23.11.2023).

14. Зварич І. Я., Бродовська О. Г., Кравчук Д. В. Інклюзивна сторона впливу іноземних інвестицій на сталий розвиток економіки. *Інклюзія і суспільство*. 2023. № 1. С. 13-23. URL: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2023-1-2> (дата звернення: 23.12.2023).